

حضور مثنوی معنوی در آثار شرقی و غربی

دکتر شهلا خلیل الهی - دانشگاه شاهد

دکتر غفار برجساز - دانشگاه شاهد

چکیده:

گولینارلی معتقد است بعد از کتبهای مقدس ادیانِ همنده، بیشترین مطلب درباره ی مثنوی مولانا نوشته شده که اکثر آن ها به زبان ترکی، فارسی، عربی و برخی از آن ها به زبان انگلیسی برده است. در اوائل قرن بیستم اشعار عرفانی در غرب، بسیار مورد توجه قرار گرفت، به گونه ای که "نی نامه" مولانا مورد تقلید تنی چند از غربی ها و حتی شرقی ها واقع شد. از جمله غربی هایی که به شعر عرفانی روی آوردند، می توان رالف والدو امرسن، ولت وینسن، هنری لانگفول و در امریکا نام برد. امرسن به واسطه ی ترجمه هایی از اشعار فارسی، با ادبیات ایران آشنا شد. او در چهار مقاله با عنوان "شعر فارسی" به خصوصیات مهم شعر فارسی پرداخت و به واسطه ی ترجمه هایی از آثار فارسی، تحت تأثیر نفوذ ادبیات عرفانی، شعری را به تقلید از "نی نامه" ی مولانا سرود. جبران خلیل جبران، از شعرای عربی است که محمد تقی جسنری در جلد اول تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی، به "مثنوی نی" او اشاره کرده است. اقبال لاهوری نمونه ی دیگری است که در میان اشعار خود به "نی" مولوی و ناله ی او اشاره کرده و اشعاری را با همین مضمون سروده است. ما در این مقاله برآنیم تا حوزه معنایی "نی نامه" ی امرسن، جبران خلیل جبران و اقبال لاهوری را از حیث مفهومی، یابی و زبانی با "نی نامه" مولانا مورد بررسی قرار دهیم. مسأله اصلی این تحقیق مقایسه حوزه معنایی این چهار اثر با یکدیگر است که به روش تطبیلی اسنادی انجام گرفته است.

کلید واژه ها: مولوی، نی نامه، حوزه معنایی، امرسن، اقبال لاهوری، جبران خلیل جبران.

در آمد

رالف والدو امرسن (۱۸۸۳-۱۸۰۳) شاعر و فیلسوف و مقاله نویس آمریکایی اهل بسطن است، نخستین اثر مهم امرسن به نام "طبیعت" اساسنامه فلسفی نهضت تعالی گرا یا جنبش عرفانی است، این نهضت فلسفه التقاطی امرسن بود که در عین حال آرمان جویی، خوش بینی و اعتماد به نفس را تعلیم می داد، او در این اثر فکر "وحدت وجود" را تلقین می کرد، او طبیعت را رمز و نمادی از روح می دانست. (تراویک، ۱۳۷۶: ۸۱۳-۸۱۴). امرسن علاقه زیادی به ادبیات فارسی داشت، او گذشته از این که بسیاری از قطعات خیام را سالها پیش از فتیز جرالده به انگلیسی ترجمه کرد، خیلی از شعرای دیگر ایران از جمله حافظ، سعدی، بابا طاهر،

